

LOPPULAUSUNTO TYÖSUOJELUASIAN SELVITYSTEHTÄVÄÄN LIITTYEN

SELVITYKSEN LAATIJA

Asianajaja Jari Määttä (jäljempänä ”Selvitysmies”)
Asianajotoimisto Lexia Oy

TYÖNANTAJA

Hailuodon kunta (jäljempänä ”Kunta”)

TYÖSUOJELUASIAAN LIITTYVÄN ILMOITUKSEN TEKIJÄ

Henkilö A
Hailuodon kunta

TYÖSUOJELUASIAILMOITUKSEN KOHTEENA OLEVAT HENKILÖT

Henkilö B
Hailuodon kunta

Henkilö C
Hailuodon kunta

Kunnanhallitus päätti 1.2.2022 tilata Selvitysmieheltä selvitystyön liittyen Henkilö A:n 20.10.2021 tekemään ilmoitukseen työsuojeluasiassa. Kunnanhallitus käsitteli asian kokouksessaan 15.3.2022 § 5. Kunta tiedottaa työsuojeluasian selvitystehtävän johtopäätökset, seuraavina sivuina.

Johtopäätökset

Selvitysmies Jari Määttä esittää johtopäätöksensä niihin oikeudellisiin kysymyksiin liittyen, jotka ovat nousseet esille selvitystyön tekemisen yhteydessä. Määttä korostaa, että nämä ovat subjektiivisia näkemyksiä asiasta, jotka olen saanut käydessäni läpi selvitystyötä. Tämä ei ole siis mikään oikeudellisesti sitova totuus asiassa, ja jos asiaan liittyvät osapuolet haluavat sellaisen asiassa saada tulla heidän kääntä asiassa joko poliisin tai oikeuslaitoksen puoleen.

Johtopäätösten aluksi Selvitysmies haluaa todeta myös vielä sen, että muutenkin nyt käsillä olevaan tapaukseen liittyen ei ole enää mahdollista esittää mitään seuraamuksia kenellekään asianosalliselle. Syynä tähän on erityisesti se, että niin Henkilö A kuin myöskään Henkilö B eivät ole enää siinä asemassa Kunnassa, jossa nämä tapahtumat ovat tapahtuneet ja näin ollen siis heille sanktioiden antaminen tässä positiossa tehtyihin mahdollisiin rikkomuksiin liittyen on jokseenkin mahdotonta. Tämän lisäksi myös tilanteen erityislaatuisuus siltä osin, että väitetysti epäasialliseen kohteluun syyllistyneet henkilöt ovat olleet tähän syyllistyessään luottamusmiesasemassa virkamieheen nähden johtaa siihen, että kyseistä tilannetta ei voida arvioida ainakaan suoraan virkasuhteisiin ja työturvallisuuteen liittyvien työnantajanavelvoitteita koskevien lakien kautta. Tässä tapauksessa tuo tilanteen hallinnollisoikeudellinen arviointi on kuitenkin mahdollista tehdä Selvitysmiehen saaman käsityksen mukaan kunnanhallituksen kokouksessa 24.8.2021 esitellyn Oppaan kautta, joka on toimitettu myöhemmin myös kunnanhallitukselle osana kunnanhallituksen pelisääntöjä ja siten osana sitä hallinnollista säännöstöä, jonka mukaan Kunnassa myös luottamushenkilöstön oletetaan toimivan ja jonka mukaan Kunta on myös ilmoittanut reagoivansa, jos sen tietoon tulee Oppaassa esitettyjä epäkohtia, joihin sen tulisi puuttua.

Oliko kunnanvaltuuston kokouksessa 19.10.2021 hallinnollisoikeudellisia puutteita

Ensimmäinen oikeudellinen kysymys, jota asiassa tulee pohtia, on se, menikö kunnanvaltuuston kokous 19.10.2021 niin kuin se olisi tullut juridisesti mennä ja onko siihen liittyen olemassa jotain puutteita, joiden kautta asiassa olisi tapahtunut jokin oikeudellisesti relevantti virhe.

Selvitysmiehen näkemys on, että voimassa olevassa Hallintosäännössä ei ole yksiselitteisiä määräyksiä/säädöksiä siitä, miten kunnanvaltuuston kokouksen esityslistan niin sanotut kiireellisenä käsiteltävät asiat tulisi saattaa kunnanvaltuuston tietoon tai miten niihin liittyen asianomaisen viranomaisen tulisi antaa vastaus näihin kysymyksiin. Tähän liittyen Selvitysmiehen saama käsitys on, että kunnanvaltuuston kokouksien kiireellisiksi asioiksi on kokouksissa otettu kaikki siellä esille tulleet asiat. Tämä on johtanut Selvitysmiehen käsityksen mukaan siihen, että tällaisiin asioihin liittyvä käsittely on mennyt kokouksissa sellaiseksi, että sen kautta niihin liittyen ei ole ollut saatavilla parasta ja rakentavinta toimintamallia asioiden eteenpäin viemiseksi. Tältä osin Selvitysmies katsookin, että Kunnan Hallintosäännöissä on tällaisten asioiden käsittelyyn liittyen puute, joka tulisi saattaa kuntoon.

Tämän lisäksi Selvitysmiehen käsitys on, että kunnanvaltuuston kokousta 19.10.2021 johtanut Henkilö D oli tähän tehtävään liittyen hyvinkin kokematon, mikä on johtanut tuossa kohden tilanteeseen, jossa hän ei ole mahdollisesti uskaltanut puuttua keskusteluun ja sen etenemiseen. Selvitysmiehen käsityksen mukaan on todennäköistä, että kokeneempi puheenjohtaja olisi voinut puuttua rohkeammin mahdolliseen epäasialliseen keskusteluun/syyttelyyn, jota oli Selvitysmiehen saaman käsityksen mukaan ollut esillä jo kokouksessa aiemmin muun muassa puhuttaessa linkoukseen liittyvistä asioista. Tältä osin Selvitysmies katsookin, että kunnanvaltuuston kokouksen

puheenjohtajan toiminnassa on saadun selvityksen perusteella ollut kokemattomuuteen liittyviä puutteita, jotka ovat voineet johtaa tapahtumien etenemiseen.

Onko Kunta toiminut asiassa omien säännöstensä mukaisesti

Asiassa esitetyn selvityksen mukaan Kunnassa on olemassa ohjeistukset siitä, miten sen tulisi toimia tilanteessa, jossa se saa ilmoituksen häiritsevistä ja epäasiallisesta käyttäytymisestä. Tällaisia ohjeistuksia pitää sisällään ainakin Toimintamallissa olevat hallinnolliset säännökset, mutta tämän lisäksi Selvitysmies katsoo saamansa selvityksen perusteella, että myös Oppaan mukaiset hallinnolliset säännökset ovat sellaisia, joita Kunta on itse sitoutunut noudattamaan tällaisiin tilanteisiin liittyen.

Selvitysmies toteaa aluksi tähän asiaan liittyen, että Henkilö A on toiminut itse asiassa kuten Kunnan oma ohjeistus edellyttää. Henkilö A on yllä esitetysti toimittanut ilmoituksensa epäasialliseen käyttäytymiseen liittyen hänen mielestään tähän toimintaan syyllistyneille henkilöille sekä omalle esihenkilölleen eli tässä tapauksessa kunnanhallitukselle, jolle toimivalta luottamushenkilöstöön liittyvien epäilyjen osalta myös muutoinkin Oppaan mukaan kuuluu.

Selvitysmiehen asiassa saaman selvityksen mukaan Kunta ei ole toiminut asiassa niin kuin se on sitoutunut toimimaan tällaisiin asioihin liittyen. Kunta ei ole itse noudattanut tällaiseen tilanteeseen liittyen määriteltyä asioiden käsittelyjärjestystä, vaan se on ainoastaan lähtenyt viemään asian selvittelyä eteenpäin poliittisena prosessina tilapäisen valiokunnan kautta. Selvitysmiehen näkemyksen mukaan asiassa olisi tullut käynnistää edellä nimettyjen Kunnan itsekäin hyväksymien ohjeiden mukaan ainakin yhtä aikaa myös väitetyn häiritsevän ja epäasialliseen käyttäytymisen selvittämiseen liittyvä prosessi, jonka kautta olisi voitu selvittää puolin ja toisin sitä, mitä asiassa oli oikeasti tapahtunut ja olisiko asiassa syytä antaa tapahtumiin liittyen jotain sanktioita osapuolille. Tässä kohden tämä prosessi siis sivuutettiin kokonaan ja tilapäisen valiokunnan toiminnan kautta vain lähdettiin tutkimaan luottamushenkilöstön mahdollista epäluottamusta. Näillä perusteilla Selvitysmies katsoo, että Kunta on tässä kohden toiminut omien ohjeistuksiansa vastaisesti ja tämä on osaltaan ollut omiaan vaikeuttamaan asian molemminpuolista sujuvaa ja puolueetonta käsittelyä.

Kun asiaa on nyt Selvitysmiehelle annetun tehtävänannon kautta lähdetty kuitenkin selvittämään, niin voidaan Selvitysmiehen näkemyksen mukaan kuitenkin todeta, että Kunta on alkanut omien hallinnollisten sääntöjen mukaisesti toimia asiassa, joskin ehkä liian hitaalla aikataululla.

Mikä on ollut Henkilö B:n asema kunnanvaltuuston kokouksessa 19.10.2021

Henkilö A on tuonut omassa selvityksessään vahvasti esille sen, että hänen kokemansa on ollut erityisen loukkaavaa ja epäasiallista sen johdosta, että häneen esihenkilöasemassa ollut Henkilö B on esittänyt kunnanvaltuuston kokouksessa häneen liittyviä epäasiallisia syytöksiä.

Selvitysmiehen saaman selvityksen perusteella ei voida todeta täysin selvästi, onko Henkilö B esittänyt asiat kunnanvaltuuston kokouksessa kunnanvaltuutetun vai kunnanhallituksen puheenjohtajan asemassa. Tähän liittyen tulkinta on perusteltavissa molemmin puolin, mutta johtopäätöksenä tähän liittyen voidaan todeta, että henkilö, joka toimii kunnan luottamustehtävissä, tulee erityisen tarkoin miettiä sanomisiaan ja tekemisiään esiintyessään Kunnan virallisissa tilaisuuksissa roolistaan ja asemastaan riippumatta. Tällä perusteella Selvitysmies katsoo, että tuo aika ja paikka ei ole ollut ehkä paras paikka näiden asioiden läpikäymiseen. Parempi vaihtoehto Selvitysmiehen näkemyksen mukaan olisi ollut ehkä se, että Henkilö B olisi ottanut nämä asiat esille

esimerkiksi kunnanhallituksen kokouksessa, jossa niitä olisi voitu käsitellä pienemmällä porukalla rationaalisemmin.

Selvitysmiehen saaman käsityksen mukaan ei voida myöskään täysin selvästi sanoa, onko Henkilö B ja Henkilö C kohdistaneet kysymyksensä ja väitteensä suoraan Henkilö A:lle. Tältä osin Selvitysmiehen käsitys on kuitenkin, että Henkilö A:lla on ollut täysin perustelu syy uskoa näin, koska nämä väitteet liittyivät siihen asiaan, jota Henkilö A oli ollut viemässä eteenpäin Kunnassa jo usean vuoden ajan. Tämän lisäksi Selvitysmiehen saama käsitys saadun selvityksen perusteella on muutenkin, että tässä kunnanvaltuuston kokouksessa ei ollut muutenkaan paikalla ketään muita Kunnan johtavia virkamiehiä, joilla nämä kysymykset/väitteet olisi voitu osoittaa. Näin ollen Selvitysmiehen näkemys on, että Henkilö A on hyvin perustellusti voinut kokea tilanteen tuossa kohden niin, että asiassa esitetyt väitteet on kohdistettu vain ja ainoastaan häneen.

Selvitysmiehen saaman käsityksen mukaan Henkilö B ei ole täysin yksiselitteisesti ollut myöskään Henkilö A:n esihenkilö. Riidatonta on jo kuntalain kautta, että kunnanjohtaja tekee työtään kunnanhallituksen alaisena ja että Hallintosäännön kautta kunnanhallituksen puheenjohtajalle on delegoitu tiettyjä hallinnollisia esihenkilövastuita kunnanjohtajaan nähden. Selvitysmiehen käsitys on, että Henkilö A:lla on voinut ihan perustellusti olla sellainen käsitys, että Henkilö B:n ollessa häneen nähden ainakin tiettyihin hallinnollisiin asioihin liittyen työoikeudellisesti katsottavassa esihenkilöasemassa, niin Henkilö B on hänen esihenkilönsä. Tähän liittyen Selvitysmies haluaakin korostaa, että tällaisessa niin sanotussa epäsuorassa ja ei täysin yksiselitteisessä esihenkilöasemassa toimittaessa korostuu molempien osapuolten käyttäytymiseen liittyvät velvoitteet ihan samalla tavoin kuin muutenkin työoikeudellisessa esihenkilöalaisuudessa. Voidaan puhua molemminpuolisesta lojaliteetista toista osapuolta kohtaan, jonka kautta muun muassa puutteet, virheet tai epäselvyydet toisen osapuolen toimissa tulisi pyrkiä käymään lävitse vain ja ainoastaan toisen osapuolen kanssa. Tältä osin Selvitysmies pitääkin Henkilö B:n toimia ainakin jossain määrin epäasiallisina.

Oliko Henkilö B:n ja Henkilö C:n käyttäytyminen kunnanvaltuustossa häiritsevää ja epäasiallista

Selvitysmiehen saaman käsityksen mukaan Henkilö A on kokenut Henkilö B:n ja Henkilö C:n kunnanvaltuustossa esittämät väitteet ja kysymykset hyvinkin henkilökohtaisesta. Henkilö A on mieltänyt nämä väitteet hyvin epäasiallisiksi ja vain häneen itseensä kohdistetuiksi. Selvitysmiehen käsityksen mukaan Henkilö A:n oma subjektiivinen kokemus asioiden kulusta ja niiden sisällöstä on voinut hyvinkin perustellusti olla juuri tällainen, ja tätä kautta Selvitysmiehen tietoon ei ole tullut mitään sellaista, jolla tätä Henkilö A:n subjektiivista kokemusta voitaisiin epäillä. Tähän liittyen Selvitysmiehen käsitys on kuitenkin myös se, että objektiivisesti pelkästään näitä esitettyjä väitteitä tarkastelemalla voidaan asia nähdä myös niin, että Henkilö B:llä ja Henkilö C:llä on ollut Rantalakeus lehdessä julkaistuun artikkeliin liittyen todellinen pyrkimys selvittää asioita, jotka he ovat itse kokeneet virheellisiksi ja osittain jopa lainvastaiseksi. Tällaisen Kunnan nimissä esitettyihin julkisiin kannanottoihin liittyvien mahdollisten epäselvyyksien läpikäyminen kuuluu Selvitysmiehen käsityksen mukaan osaksi normaalia luottamus-/poliittisen henkilöstön ja virkamiesten välistä debattia Kunnan lakisäätöisissä orgaaneissa. Selvitysmiehen käsityksen mukaan tässä kohden on ollut kyse juuri tällaisesta debatista, jossa poliittisen vaikuttamisen kautta pyritään saamaan vastauksia ajankohtaisiin asioihin liittyen. Näin ollen Selvitysmies katsoo asiassa saadun selvityksen perusteella, että lähtökohtaisesti Henkilö B:n ja Henkilö C:n Henkilö A:lle esittämät kysymykset ja väitteet eivät ole olleet siinä määrin epäasiallisia, että ne objektiivisesti ajatellen voitaisiin sanoa suoralta kädeltä työturvallisuusoikeudellisen häirinnän tai epäasiallisen käyttäytymisen määritelmän täyttäväiksi.

Selvitysmiehelle on asiassa saadun selvityksen läpikäymisen yhteydessä kuitenkin syntynyt sellainen kuva, että tässä tapauksessa tilanteen kärjistyminen näinkin pitkälle ei ole johtunut pelkästään 19.10.2021 kunnanvaltuuston kokouksessa esitetyistä asioista, vaan tähän ovat olleet osaltaan johtamassa asiaan liittyvien osapuolten, varsinkin Henkilö A:n ja Henkilö B:n, menneisyydessä tapahtuneet muutkin tapahtumat. Näin ollen siis Selvitysmies katsoo, että asiaa kokonaisuudessa pohdittaessa Henkilö A:n subjektiivisesti kokema epäasiallinen kokemus on ollut ihan perusteltu ja tätä kautta se on täyttänyt ainakin siinä määrin asiaan liittyvät epäasiallisen kohtelun elementit, että Kunnan olisi tullut tutkia ne omien säännöstöjensä mukaisesti.

Tässä kohden tulee lisäksi vielä muistaa, että Kunnan oman Toimintamallinkin mukaan mahdolliseen epäasialliseen kohteluun kunnanvaltuustossa olisi tullut puheenjohtajan lisäksi puuttua myös muiden paikalla olleiden henkilöiden. Näin ollen tältä osin ei voida siis ihan varmuudella todeta, oliko kunnanvaltuuston kokouksessa tähän asiaan liittyen käyty keskustelu ollut jotenkin epäasiallista tai hyökkäävää, kun kukaan paikalla ollut henkilö ei ollut puuttunut asiaan kunnanvaltuuston kokouksessa millään tavoin.

Kaiken kaikkiaan Selvitysmiehen näkemyksen mukaan asiassa on selvitetty, että Henkilö A on itse kokenut Henkilö B:n ja Henkilö C:n käyttäytymisen häiritseväksi ja epäasiallisena. Kun asiassa ottaa kuitenkin huomioon myös sen, että asiassa saadun selvityksen mukaan Henkilö A:n terveys ei ole vaarantunut asiassa työturvallisuuslain 28 §:n vaatimalla tavoin, niin edellä olevan perusteella asiassa on siis jäänyt Selvitysmiehen käsityksen mukaan oikeudellisesti näyttämättä, että Henkilö B ja Henkilö C olisivat häirinneet tai kohdelleet Henkilö A:ta epäasiallisesti kunnanvaltuuston kokouksessa 19.10.2021 siten kuin työturvallisuuslain säännöksissä säädetään.

Julkisessa virassa olevan henkilön asema epäasiallisen käyttäytymisen yhteydessä

Selvitysmies haluaa nostaa tässä kohden esille myös sen, että kun tässäkin tilanteessa on kyse johtavan julkisen viran hoitamisen yhteydessä väitetyistä tapahtuneesta häiritsevästä ja epäasiallisesta käyttäytymisestä, niin tällaista työtä tekevän viranomaisen oletetaan toisaalta myös kestävä normaaliin työntekijään nähden kovempaa poliittista ja viranomaisen työhön liittyvää kritiikkiä. Selvää tietenkin on, että ihan mitä tahansa tässäkin kohden ei viranomaisen tarvitse kestä, mutta kuten esimerkiksi kunnianloukkaukseen liittyvässä rikoslain 24 luvun 9 §:n 3 momentin¹ kohdassa todetaan, niin julkisessa tehtävässä olevaan henkilöön liittyen kritiikin antaminen on sallitumpaa ja kunnianloukkauksenkaan rikosoikeudelliset elementit eivät tällaisessa tilanteessa täyty niin helposti kuin ei julkisessa tehtävässä toimivan henkilön osalta.

Selvitysmies katsookin, että kunnanjohtajan viran hoitamiseen liittyy paljon sellaista arvostelua ja kritiikkiä, joka voisi muussa yhteydessä olla työturvallisuus oikeudellisen epäasiallisen käyttäytymisen tai kunnianloukkauksen täyttävää, mutta koska se kuuluu ainakin osittain osaksi kyseisen viran hoitoa, niin voidaan samalla tavoin katsoa, että viranhaltijan tulee tältä osin pystyä kestävänsä myös kovempaakin arvostelua toimiinsa liittyen, kunhan se ei mene henkilökohtaisuuksiin asti. Myös tällä perusteella Selvitysmies katsoo, että tässä tapauksessa ei ole objektiivisesti asiaa katsoen menty sellaiseen häirinnän ja epäasiallisen käyttäytymisen puolelle, että sen voitaisiin katsoa olevan niin henkilökohtaista, että siitä voisi olla seurauksena työturvallisuuslain mukaisten velvoitteiden vastainen toiminta.

¹ ”Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna kunnianloukkauksena ei pidetä arvostelua, joka kohdistuu toisen menettelyyn politiikassa, elinkeinoelämässä, julkisessa virassa tai tehtävässä, tieteessä, taiteessa taikka näihin rinnastettavassa julkisessa toiminnassa ja joka ei selvästi ylitä sitä, mitä voidaan pitää hyväksyttävänä.”

Keskeneräisen asian läpikäyminen julkisesti lehdistössä ja sosiaalisessa mediassa

Selvitysmiehelle on asian selvittelyn yhteydessä tullut sellainen käsitys, että myös 19.10.2021 tapahtumien jälkeisillä yksilöiden toimilla tähän tapahtumaan liittyen on ollut suuri vaikutus siihen, miten eri yksilöt ovat kokeneet asian kokonaisuudessaan. Henkilö B ja Henkilö C ovat kertoneet kokeneensa, että mediassa ja erityisesti sosiaalisessa mediassa asian puiminen on johtanut siihen, että Henkilö B ja Henkilö C liittyen on esitetty hyvinkin pitkälle meneviä ja henkilökohtaisesti loukkaavia kommentteja heidän toimintaansa liittyen. Selvitysmiehen asiassa saaman selvityksen pohjalta voidaan todeta, että nämä kannanotot ovat olleet pitkälti Henkilö A:n asiassa esittämiä näkemyksiä julkisuudessa ja Henkilö B ja Henkilö C eivät ole missään kohden kokeneet, että he voisivat edes kertoa näihin liittyen omia näkemyksiään ja näin puolustautua näiltä heidän mielestään perusteettomilta väitteiltä. Tähän liittyen Selvitysmies katsookin, että Henkilö A:n medialle tässä keskeneräisessä työsuojeluasiassa antamat kommentit ovat olleet omiaan lietsomaan tätä tilannetta, vaikka Henkilö A:n olisi tullut entisenä kunnanjohtajana hyvin tietää, että ennen kuin asian kanssa tullaan julkisuuteen, tulee se käydä ensin lävitse osapuolten kesken Kunnan asiaan liittyvän ohjeistuksen mukaisesti. Näillä perusteilla Selvitysmies katsoo, että Henkilö A:n on tältä osin toiminut asiassa epäasiallisesti Henkilö B:tä ja Henkilö C:tä kohtaan.

Yhteenveto johtopäätöksistä

Kaiken kaikkiaan Selvitysmies katsoo, että asiassa on ollut kysymys monien sattumien summasta, jossa asian osapuolet ovat kokeneet asian hyvinkin eri tavalla. Molempien osapuolten kannalta on täysin perusteltua kokea asia subjektiivisella tasolla siten, kuin he ovat asia ilmaisseet tämän selvitystyön tekemisen yhteydessä.

Asiassa tulee kuitenkin sen oikeudellisen ulottuvuuden osalta pohtia sitä, miltä siihen liittyvät tapahtumat ja tilanteet näyttävät asiaa objektiivisesti, ulkopuolelta katsoen. Tällä tavalla asiaa lähestyen olen yllä pyrkinyt nostamaan esille puolin ja toisin tapahtumiin liittyviä ongelmakohtia ja tältä pohjalta voidaan todeta, että asian kaikki osapuolet, Kunta mukaan lukien ovat syyllistyneet asiassa laiminlyönteihin, mutta minkään tahon osalta ei voida puhua niin vakavasta laiminlyönnistä, että siihen liittyen voitaisiin katsoa tapahtuneen työturvallisuuteen liittyvän oikeudellisen viitekehyksen puitteissa mitään rikollista tai normien vastaista.

Oulussa 14. maaliskuuta 2022

Jari Määttä
Asianajaja
Asianajotoimisto Lexia Oy